

2. Литвинцева Л.В. Поспелов Д.А. Время в роботах и диалоговых системах.- В кн. Проблемы искусственного интеллекта.- М. НС «Кибернетика», 1980 – С. 61-70;
3. Варосян С.О. Поспелов Д.А. Неметричная пространственная логика. – Изв. АНССР. Техническая кибернетика, 1982 №5 с,86-99.
4. Скороходько Е.Ф. Семантичні мережі і автоматична обробка тексту.- Київ. Наукова думка, 1983.- 218 с.
5. Интеллектуальные диалоговые системы. – В кн. Представления знаний в человеко-машинных и робототехнических системах. Том. 3. «Прикладные человеко-машинные системы ориентированные на знания». Ред. Г.С. Поспелов, У.Ф. Хорошевский. – М. АН СРСР і ВІНТИ, 1984 - С.33-136.
6. Wipke W.T, Ouchi G.J., Krishnan S. Simulation and Evaluation of Chemical Synthesis – SECS. An Application Artificial Intelligence, see Techniques.- Artificial Intelligence, 1978, v. 11, No 1,2, pp. 173-193
7. Гайок П., Гавранек Т. Автоматическое создание гипотез. –М. Наука, 1984, 277 с.;
8. Аншамов О.М.,Скворцов Д.П., Фитни В.К. Некоторые семантические проблемы ДСМ – метод автоматического порождения гипотез.- НТИ, серія 2, 1984. №11.- С.5-13.
9. Dietterich T.G.? Michalski R.S. Inductive Learning Structural Description Criteria and Comparative Review Selected Methods. – Artificial Intelligence, 1981, v.16. No. 3, pp.257-294.

УДК: 368.041:368.9.06(477)

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Минкіна Г.О. – к.с.-г.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Формування в Україні ринкової економіки, розбудова її інфраструктури, створення дієвих механізмів господарювання для всіх суб'єктів ринку передбачає необхідність теоретичного з'ясування суті страхової діяльності, пошук адекватних новим умовам методів захисту та відшкодування втрат як фізичним, так і юридичним особам.

Ринкова трансформація економіки зумовлює підвищення ролі страхового ринку, визначає необхідність створення дієвої системи страхового захисту з метою забезпечення стабільності розвитку та ефективності економічних відносин, підвищення рівня життя населення, соціальної стабілізації.

Страховий ринок – особлива сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга — страховий захист, формується пропозиція і попит на неї [1]. Учасниками страхового ринку є страхувальники, застраховані, вигодонабувачі, страховики, перестраховики, товариства взаємного страхування, страхові та перестрахові брокери, страхові агенти, актуарії,

аварійні комісари, а також професійні об'єднання страховиків, страхових посередників та інших учасників страхового ринку [2].

Зростання ризику в усіх сферах людського життя та господарської діяльності зумовлює необхідність захисту громадян від можливих втрат та розподілу збитків серед широкого загалу. Закономірність тут така: чим більше суб'єктів охоплено страхуванням, тим менше воно коштує окремій особі. Страхування у ринковій економіці ґрунтується на попередньому створенні страхових фондів із страхових внесків та на відшкодуванні збитків потерпілим-учасникам.

В умовах обмеженості джерел фінансових ресурсів страхові компанії варто розглядати в якості потужних інвесторів розвитку економіки, адже страховий ринок може сприяти формуванню додаткових джерел фінансування.

Стан вивчення проблеми. Проблемам формування та розвитку страхування та страхового ринку в Україні присвячено ряд наукових праць, зокрема таких відомих науковців, як: В. Алешіна, В. Базилевича, В. Фурмана, С.Осадця, Р. Пікус, З. Шелудько, О.Філонюка та інших вітчизняних та іноземних економістів.

Світовий досвід показує, що страхові компанії можуть акумулювати фінансові ресурси у декілька разів більше, ніж середні комерційні банки. Однак це відбувається тільки за певних економічних умов при високому рівні розвитку фінансового і, передусім, фондового ринку, при зростанні добробуту населення. Саме останній фактор, а також формування умов для збільшення прибутковості діяльності підприємств, формують передумови для розвитку страхового ринку.

Завдання та методика досліджень. Основним завданням статті є вивчення становлення, проблем розвитку страхового ринку в Україні та перспектив його вдосконалення. Страховий ринок є важливою ланкою в системі фінансового посередництва у багатьох промислово розвинутих країнах. Зокрема, співвідношення активів страхового ринку до ВВП у Великобританії складає - 96,5%, у США - 45,2%, Японії - 66,9%, Франції - 63,0%, Німеччині - 45,5%, в Україні ж цей показник становить лише 3,2%.

Страховий ринок в Україні все ще перебуває на початковому етапі розвитку, окремі його сегменти стрімко розвиваються, проте рівень страхового покриття залишається на низькому рівні (він складає лише 3-5%, тоді як у країнах Західної Європи - понад 95%). У нашій країні розвиваються лише класичні види страхування - КАСКО, майнове страхування, тоді як, наприклад, медичне страхування знаходиться на етапі зародження. Це обумовлено, в першу чергу, рівнем доходів населення.

При дослідженні використані такі наукові методи: дедукції, монографічний, синтезу і аналізу.

Результати досліджень. Ринок страхування життя в нашій країні поки не освоєно, при цьому, для вітчизняних страхових компаній він поки є недоступним. Причинами цього є, по-перше, низька капіталізації українських страхових компаній, по-друге, вітчизняні страхові компанії в основному поки не готові працювати з незначними сумами індивідуального страхувальника, а більш орієнтовані на фінансово-промисловий бізнес. Крім того, основна маса замож-

них громадян України концентрується у декількох великих містах, що не дозволяє у повному обсязі реалізувати основні принципи страхування [1].

Можна виділити такі проблеми його подальшого розвитку страхового ринку:

1. економічного характеру - низький платоспроможний попит на страхові послуги; невеликі обсяги та недосконала структура капіталу страховиків; відсутність надійних інвестиційних інструментів для довгострокового розміщення страхових резервів;

2. організаційно-правового характеру: відсутність цілеспрямованої державної політики у сфері страхування; недосконалість нормативно-правової бази; надмірна кількість видів обов'язкового страхування і неадекватність їхнього фінансового забезпечення; недостатній рівень державного регулювання і контролю за страховим ринком, непослідовність дій стосовно організації державного нагляду за страховою діяльністю; протекціонізм, галузевий монополізм;

3. функціонального характеру - низька прибутковість окремих видів страхування; низька конкурентоспроможність страховиків порівняно з банками в боротьбі за залучення вільних коштів юридичних і фізичних осіб; відсутність середньо- і довгострокового планування страховиками своєї діяльності; низький рівень кваліфікації кадрів; зростання випадків страхового шахрайства; відсутність довіри населення і господарюючих суб'єктів до страхових компаній;

4. інформаційно-аналітичного характеру - інформаційна закритість страхового ринку, низький рівень впровадження в страхову практику сучасних інформаційних технологій; відсутність якісної статистичної інформації і недостатність докладних інформаційно-аналітичних матеріалів; недосконалість фінансової звітності та методів обробки даних; відсутність банків даних про несумлінних страхувальників; відсутність рейтингів страхових компаній; непрозорість даних про структуру власності вітчизняного страхового ринку.

Аналіз вищезазначених проблем показує, що частина з них є притаманною і для інших секторів фінансового ринку (наприклад, проблеми економічного характеру й організаційно-правові проблеми), інша частина - характерними лише для вітчизняного страхового ринку. Значна кількість наявних проблем розвитку страхового ринку України пояснюються передусім прагненням страхових компаній максимізувати прибуток, незважаючи ні на довгострокові інтереси галузі, ні на професійну етику.

В умовах посилення відкритості української економіки все більшої актуальності набувають питання конкурентоспроможності українського страхового ринку та реформування страхової галузі.

Водночас, рівень її розвитку не відповідає зростаючим потребам національної економіки та масштабам реформ у соціальній сфері. У структурі валового внутрішнього продукту частка класичного страхового ринку є не виправдано малою і складала у 2009 році близько 0,9 відсотків, в той час як середньосвітовий показник - 7 відсотків.

При цьому, держава не здійснила жодного заходу не тільки щодо запобігання та протидії негативному впливу фінансової кризи на страховий ринок, а й щодо подолання наслідків кризи на цьому ринку. Таке ставлення держави є

наслідком недооцінювання вагомої суспільної ролі, яку може і повинно відігравати страхування в Україні і яку воно відіграє в розвинутих країнах.

Досконалий рівень захисту людини, суб'єктів економічної діяльності та держави від наслідків випадкових подій, уникнути яких, на жаль, в сучасному світі неможливо, створення умов для соціального захисту людиною себе і своєї родини, формування довгострокового інвестиційного ресурсу для підтримки сталого розвитку економіки, стабільність державних фінансів як результат дії ефективної системи управління ризиками із широким застосуванням інструментів страхування - ось далеко не повний перелік втрачених суспільством можливостей.

У цих умовах вкрай необхідно глибоко осмислити події останніх років, оцінити реальний стан страхового ринку та, уникаючи помилок минулого, визначити шляхи його подальшого розвитку, залучивши до цієї роботи якнайширше коло фахівців, експертів, громадськості, які не тільки зацікавлені у прийнятті якісного документа, а й мають багато напрацювань у відповідних сферах.

Важливо також ретельно проаналізувати й світовий досвід з відповідних питань, у тому числі й досвід наших найближчих сусідів. Наприклад, чому навіть країни, які тільки нещодавно монополізували ринки та створивши їх державних операторів, застосовуючи примус і державний протекціонізм, сьогодні відновлюють дію ринкових механізмів.

Українською федерацією забезпечення протягом останніх декількох років напрацьовано десятки пропозицій, у тому числі у вигляді конкретних проєктів законів, концепцій, рішень органів державної влади з питань оздоровлення страхового ринку України та його подальшого розвитку, оновлення законодавства про страхування, протидії та подолання наслідків фінансової кризи на цьому ринку. Усі ці пропозиції та документи спрямовані на розбудову в нашій державі прозорого, конкурентоспроможного страхового ринку європейського зразка, з високим рівнем якості послуг та захисту прав споживачів.

УФУ завершило роботу над власним проєктом Стратегії розвитку страхового ринку України в 2012-2020 роках, метою якої є відродження первинної ролі страхування як суспільно корисної функції захисту майнових інтересів громадян, суб'єктів економічної діяльності та держави на основі розбудови конкурентоспроможного, відкритого, платоспроможного, оснащеного найсучаснішими інфраструктурою, технологіями страхового ринку, з привабливим та широким асортиментом якісних страхових послуг та інструментів, гарантованим рівнем захисту прав споживачів та сучасними методами регулювання і нагляду із залученням інститутів саморегулювання.

Досягнення мети Стратегії є одним із найважливіших пріоритетів довгострокової економічної політики держави у фінансовій сфері.

У зв'язку з наведеним Загальними Зборами Членів Асоціації «Українська федерація забезпечення» схвалено проєкт Стратегії розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки та прийнято рішення ініціювати її широке обговорення із залученням органів державної влади, представників інститутів громадянського суспільства, що діють у фінансовому секторі, міжнародних організацій та експертів.

Для вдосконалення та подальшого ефективного розвитку страхового ринку України необхідно здійснити ряд першочергових заходів:

1. підвищити захист споживачів страхових послуг;
2. збільшити капіталізацію страховиків та конкурентоспроможність національного страхового ринку;
3. підвищити прозорість діяльності учасників страхового ринку [4];
4. впорядкувати страхове законодавство в цілому та окремих його положень і привести їх у відповідність до існуючих економічних реалій;
5. відмінити непотрібні бар'єри, перепони та регулювання на ринку, що гальмують його розвиток і залучення іноземних інвестицій;
6. обґрунтування й досягнення оптимальної структури між різними формами страхування;
7. інтеграція страхування до європейських страхових структур;
8. створення об'єднань страховиків із метою зміцнення їх фінансового становища та надійності щодо здійснення страхових операцій;
9. залучення страхового ринку для вирішення питань соціальної політики держави;
10. запровадити реальні заходи, які б знизили можливості для корупції та бюрократичних перепон, принаймні в галузі страхування;
11. розвиток страхового брокерства та залучення до цього бізнесу професійних компаній;
12. розробити ефективні механізми захисту інтересів страхувальників.

Висновки. Отже, страховий ринок України вже пройшов стадію формування і знаходиться на етапі розвитку. Він набув певного рівня розвитку, але не став реальним чинником стабільності і за своїми характеристиками не відповідає завданням випереджального розвитку української економіки та тенденціям світових страхових ринків. Це зумовлює його суттєве відставання у глобальному процесі формування світової фінансової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Воробйов Ю.Н., Воробйова Є.І., Ворошило В.В. Страхування в Україні: тенденції й особистості розвитку // *Економика и управление*. - 2006. - № 2-3. - С. 20-25.
2. Павлюченко Т. Инвесторы грядут // *Финансы для всех*. - 2006. - №7. - С. 6.
3. Свириденко А.А. Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні // *Фінанси України*. - 2005. - №4. - С. 146-147.
4. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2007 рік та 1 квартал 2008 року [Електронний ресурс] // http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/straxuvanja2007_1kv2008_last.pdf
5. IMF.Global Financial Stability Report, 2005, April [Електронний ресурс] // <http://www.iii.org> - Insurance Information Institute <http://www.dfp.gov.ua>.